

Pää kylmänä, sydän lämpimänä

Helka "Helkky" Visuri 102 vuotta

Pieksämäen vanhin asukas

Kuohuva 20. vuosisata maailmasotineen ja yhteiskunnallisine muutoksineen oli kokenut melkoisen myllerryksen 1920-luvulle tultaessa. Uudet tuulet puhalsivat niin talousellisen kehityksen kuin kulttuurinkin alalla. Elettiin modernisoitumisen ja kansallisen heräämisen aikakautta. Suomi runsaan kolmen miljoonan asukkaan nuori, itsenäinen valtio, tunnettiin jo maailmalla arkkitehdeistään, säveltäjistään ja huippu-urheilijoistaan. Tämä kaikki loi pohjan metsätyönjohtaja Kalle Armas Tulosen ja hänen Hilda-vaimonsa nuorimman tyttären 3.9.1922 syntyneen Helkan elämälle. Helkan ollessa 8-vuotias perhe muutti Punkaharjulta Lieksan ja Savonlinnan kautta Pieksämäelle isän työn takia. Pilke silmäkulmassa Helka alkaa muistella elämäänsä.

"Aloitin toisen luokan Keskuskoulussa ns. "Eduskuntatalossa", siinä on 8 pylvästä. Kouluaika oli mukavaa ja olin myös innokas partiolainen. Äitini ja molemmat sisareni, Aino ja Maija, olivat lottia ja kun vielä melkein kaikki opettajatkin olivat suojeluskuntalaisia tai lottia, annoin lottalupauksen 17-vuotiaana. Minä toimin Savontiellä olevassa IVAK-153:ssa ilmailuvuorontehtävissä. Talvisodan pommitukset alkoivat loppiaisenä 1940 ja kiihtyivät helmikuussa, jolloin oli 14 hälytystä. Vielä karkauspäivänä oli suuri hyökkäys, jolloin tuhoutui monta rakennusta. Kertaakaan vihollinen ei pystynyt katkaisemaan elintärkeitä rautatieyhteyksiä. Suurimman tuhon sai aikaan kauniiseen asemaravintolaan osunut pommi. Rakennus paloi poroksi. Hiljaisina aikoina vahtivuorolla luettiin, laulettiin ja lausuttiin runoja. Työtä tehtiin kolmessa vuorossa pareittain. Lotan seurana oli aina sotilas. Välillä sattui hauskojakin tapauksia. Kerran minua kosittiinkin. Parikseni sattui ujonpuoleinen nuorukainen ja jututettuani häntä, selvisi että kotona oli vain äiti, 2 lehmää ja kissa. Kun sanoin, että kyllä sinne nuori emäntä tarvittaisiin, hän sanoi: "Tulukee työ".

Parin viikon ajan pääsin harjoittelemaan koulussa opittua saksankieltä, kun sain parikseni Karlen ja sitten Fredin. Ilmailuvuoron lisäksi olimme muonittamassa evakkoja, kun heitä asemalla siirrettiin eri puolelle Suomea lähteviin juniin. Kyllä tuntui pahalta katsoa äitejä lapsineen ja vanhuksia pienine nyytteineen epätietoisina kyselemässä minne heitä viedään. Nyt kun aikaa on kulunut, saamme olla ylpeitä siitä, ettei meille perustettu pakolaisleirejä, vaan n. 450 000 siirtolaiselle löytyi asuinpaikka. Autoimme myös rintamalle menevien ja lomalle tulevien sotilaiden muonituksessa.

Vapaalla ollessa harrastimme monipuolisesti urheilua. Ainoa kosketukseni rintamalinjaan oli, kun saimme kapteeni Kantaselta litterat Viipuriin. Siellä osallistuimme Sirkka (Pikku) Kaipaisen ja Annikki Nissisen kanssa uintikilpailuun. Pikku tuli hienosti toiseksi.

Muistiinpainuvimpia tapahtumia olivat sankarihautajaiset. Perinteiseen lotta-asuun lisättiin valkoiset hansikkaat, kun lotat muodostivat kirkkoon kunniakujan vainajaa saattamaan kotiseudun multa. Yhdet hautajaiset eivät unohdu. Molemmat veljeni olivat rintamalla. Suruviesti Jouko-veljeni kaatumisesta 12.7 -41 Korpikylässä, jatkosodan ensimmäisenä syksynä, saapui. Hänet oli ensisiunattu siellä, mutta arkku jäi odottamaan kotiinkuljetusta. Monena aamuna isä ehti töihin mennessään käydä asemalla katsomassa, joko Joukon arkku olisi tullut. Lumi ehti jo sataa maahan kun arkku viimein saapui. Se oli liikaa isälle, ja hän tuupertui hankeen. Heidät siunattiin yhtä aikaa. Muistotilaisuudessa siskoni Aino lauloi "Niinkuin muuttolintusen tie kotoa kauas matka vie..." Vieläkin silmäni kostuvat laulun kuullessani.

Elämä kuitenkin jatkui. Voimistelulaitos oli perustettu jo 1834 Keisarillisen Aleksanterin yliopiston yhteyteen ja jatkanut toimintaansa sittemmin yhtenä Helsingin yliopiston laitoksena. Se lakkautettiin asteittain 1972-1974 kun liikunnanopettajien koulutus siirrettiin Jyväskylään. Asemasodan aikana matkustin Helsinkiin valmistumaan jumppamaikaksi. Opiskeluaika oli mukavaa. Sainhan nyt liikkua ja voimistella mielin määrin. Kaikki jumpan tytöt olivat myös lottia.

Täytin juuri 22 kun varsinaiset sotatoimet loppuivat 4-5.9. -44. Valmistuttuani sain ensimmäisen työpaikkani Nokialta. Sieltä löysin Maurin, josta tuli pitkäaikainen elämäntoverini. Hän oli myös voimistelunopettaja. Hän sai vakinaisen viran Oulusta, ja kun olin luvannut pitää yhtä myötä- ja vastamäessä kylmään ja tuuliseen merenrantaan oli koti lähdeittä perustamaan. Urani "Tipulan" tuntiopettajana ei alkanut kaksisesti. Jo toisena aamuna jouduin johtajattaren nuhdeltavaksi kun olin sipaissut punaa huuliini ja kaiken kukkuraksi esiinnyin ja opetin pitkissä housuissa. Onnekseni "Tipulan" pesti kesti vain vuoden. Sodan jälkeen varsinkin miesopettajista oli pula ja monet armeijan palveluksessa olleet miehet päätyivät opettajiksi. Uudessa koulussani oli eri meininki kuin "Tipulassa" Kun kollegani evp ratsumestari näki minut pelaamassa tennistä lyhyessä valkoisessa hameessa, hän oli todennut, että rouva Visuri on kuin jalo ratsu ravatessaan kentällä. Yli kolme vuosikymmentä sitä ravia kesti Perämeren rannalla sijaitsevassa kaupungissa. Työtä ja touhua riitti perheen neljän lapsen kanssa, ja ennenkuin huomasimmekaan, olivat työvuodet takana ja piti alkaa sunnitella eläkkeelle siirtymistä. Ei Pieksämäelle palaaminen aluksi ollut itsestään selvää, mutta pikkuhiljaa paluu lapsuuden ja nuoruuden maisemiin alkoi viehättää, ja olihan se suvun kesäpaikkakin Naarajärven rannalla odottamassa. Niinpä sitten 80-luvulla muutimme tänne. Ostimme tämän Keskuskadun varrella hissittömässä talossa olevan asunnon. Kyllä minä vielä nyt portaat pääsen kulkemaan, kun otan aikaa. Ikätoverit ovat vuosien mittaan pois nukkuneet, mutta uusia on löytynyt toimiessani Kokoomus ry:ssä ja Pieksämäen Kalevalaisissa Naisissa sekä Lottaperinnneyhdistyksessä, jonka perustajajäseniä oli siskoni Aino Nissinen. Viihdyn täällä, ja elämäni on ollut värikästä ja mukavaa. Lapsenlapseni kysyi minulta, oliko ennen kaikki paremmin. Vastasin hänelle, ettei ollut. Ei läheskään kaikki. Vanhoista ajoista kaipaen kuitenkin sitä rauhaa ja hiljaisuutta, sadunomaisuutta ja aikaa ajatella. Kaipaen myös yksimielisyyttä ja yhteishenkeä. Nykyään elämä on mennyt kovaksi, ja kaikilla on aina kamala kiire. Haluaisin jättää muistoksi, itse nuorena kansakoulunopettaja, lotta Hellin Krogerukselta saamani ohjeen elämässä selviämiseen: "Pää kylmänä ja sydän lämpimänä".

Kuusituntiseksi venähtäneen vierailun aikana vuosisata vaihtui. Ei voi kuin ihmetellä tämän 102-vuotiaan henkistä vireyttä, hänen iloisuuttaan ja sitä sydämen lämpöä, joka huokuu hänestä hänen muistoja täynnä olevasta kauniista kodistaan.

Vuosia hän on jaksanut olla ystäviin ja sukulaisiin yhteydessä Skype ja puhelimen välituksella kotimaahan ja maailmalle. Syntymäpäivän juhlijoita oli saapunut Kanadasta saakka.

Kiitokset haastattelusta "Helkylle" 102-vuotiaalle Pieksämäen vanhimmalle asukkaalle. Toivomme, että hän vielä monta kertaa voi hyvästellä ystävänsä iloisesti huiskuttaen oveltaan.

Haastattelijana perinnetta Johanna Saretsalo.